

Край на „Беленеагата“!

Брой: 11, 14 март 2013

Дори само това да бе свършило 41-вото Народно събрание, то би останало в историята на България с поставянето на последната точка в 30-годишната сага на един безумен, наследен от социализма проект, целящ завинаги да обрече страната ни на

енергийна и икономическа зависимост от Русия. Сега протестиращите срещу енергийните монополи едва ли си дават сметка с какъв страшен монопол се разминахме „на косъм“. Монопол, който щеше да зароби не само нас, но и децата, и внуците ни. Ние и днес нямаме пазар за тока, който произвеждаме, и се чудим как да свием производството му, а какво ли би било, ако още една ядрена централа произвеждаше много по-скъп ток? При това в един модерен свят, за който пестенето на енергия става приоритет.

• Г-н Тошев, Вие се включвате в битката срещу този пагубен за България проект преди 25 години. Като народен представител във всички Народни събрания – от 36-ото до сегашното 41-во, Вие непрекъснато отстоявате позицията си против АЕЦ „Белене“. Кои са най-ярките спомени, останали в съзнанието Ви, от този четвърт век?

– Дори още по-рано. Понеже съм от Свищов, още като чух, че ще има такъв строеж, който да замести планирания ВЕЦ „Белене – Чоара“, отидох с велосипед до мястото и видях насипите стоварена баластра. Това беше през лятото на 1984 г. Недалеч има горещ минерален извор, който бележи мястото на т.нар Беленски разлом - една от причините за високата сеизмична опасност в района.

През 1988 г. няколко души от Свищов започнахме да проучваме по-детайлно въпроса. Спомням си, че даже ходих от името на тази група до „Енергопроект“. На 26 октомври 1989 г. се записах за член на неформалното екологично сдружение „Екогласност“. С едно писмо от 29 октомври същата година ги сезирах по темата АЕЦ „Белене“, която залегна в призива на "Екогласност" – той се раздаваше на шествието от 3 ноември 1989 година. През декември същата година в Свищов вече имаше митинг срещу АЕЦ, на

който говорих. Спомням си, че тогава поисках оставката на премиера Георги Атанасов. Скоро след това той се оттегли, но едва ли заради моя призив. На 1 февруари 1990 г. иницирах създаването на „Свищовския комитет“ в София, в който се записаха видни български учени, академици, професори, писатели и различни интелектуалци. Така каузата на свищовлии намери национална подкрепа и солидарност. Това беше повод да се запозная и с много популярния тогава мореплавател Дончо Папазов. На 15 февруари 1990 г. Свищов се вдигна на стачка срещу АЕЦ „Белене“. Целият град стачкуваше. Влаковете също бяха спрели!

На 24 март с.г. с Дончо Папазов организирахме първата речна екодемонстрация по Дунава с около 60 лодки, катери и корабчета, имаше дори балон с кош, с които блокирахме пристанището на АЕЦ „Белене“. Тогава премиерът Луканов спря изграждането на този обект.

На 17 май 1990 г. с Решение № 106 на МС, подписано от вицепремиера Чудомир Александров, се консервира обектът. Следващият кабинет, на Димитър Попов, взе решение № 288/28.08.1991 г. за конверсия на площадката в друг обект. Окончателно този обект беше закрит от правителството на Филип Димитров и закупеният реактор беше продаден. Така останаха нещата, докато правителството на Симеон – някога Симеон Български, а тогава вече Симеон Сакскобургготски, взе решение за закриване на енергоблокове 3 и 4 на АЕЦ „Козлогуй“ и за да потуши вълнението в страната, заяви, че ще се строи АЕЦ „Белене“. След това започнаха да обосновават, вместо да има дебати преди вземането на решението. И така нещата продължиха до 27 февруари 2013 г., когато 41-вото Народно събрание още веднъж гласува за окончателно спиране на този проект. Това стана след един невалиден референдум, в който участваха едва 20,22% от имащите право на глас български граждани.

• Какви бяха мотивите за съпротивата срещу идеята за строеж на АЕЦ в Белене?

– Площадката, която беше избрана, е между Белене и Свищов. Знаете, че на 4 март 1977 г. Свищов пострада от тежко земетресение от 8-ма степен по 12-степенната скала на Медведев-Шпонхойер-Карник (която описва ефекта на повърхността), а според проф. Диню Канев и книгата му

"Към тайните на релефа в България" (изд. 1988 г.) на пристанището на ХК „Свилоза”, което е в непосредствена близост до обекта АЕЦ „Белене”, степенята е била 9-а. Имаше разпукан бетон, огънати жп релси, това се помни! Над 100 жертви от три поколения – загинаха цели семейства, с децата и старите хора! Тази трагедия не може да бъде забравена! Как е възможно след това да изберат такова място за площадка на АЕЦ и да настояват за нея? Екологичната експертиза на проф. Найденов, обявена във Великото Народно събрание, също беше остро отрицателна. Днес разполагаме с документи, че съветските специалисти са се противопоставили на строежа на тази площадка още през 1983-1984 г. Имаме документите, от които се вижда, че според тях от 400 построени АЕЦ и 300 в строеж тази площадка е с най-висока сеизмичност. По-късно, без съмнение под натиск, някои експерти си затвориха очите за този проблем. Затова в Народното събрание на 27 февруари т.г. заявих, че не можем да си позволим да провеждаме политика на руска рулетка по отношение на АЕЦ! В случай на авария България ще бъде изличена от картата на Европа. Това е ясно! Не може човешката алчност да води до човеконенавистничество и за да се спечелят милиони от някои, се подлагат на риск всички останали!

Освен това в момента от изразходваните 1,2 милиарда лева на площадката са установени активи за около 50 милиона. Трябва прокуратурата да установи **къде е изчезнала разликата между тези две суми.**

• Няма ли да Ви обвинят, че се борите срещу АЕЦ в България, а съседните страни имат свои проекти за строеж на АЕЦ?

– Същото предложение: да не се строят АЕЦ в сеизмично опасни зони в цяла Европа, внесох в ПАСЕ. Бях подкрепен от лидерите на групите на Европейската народна партия (Християндемократи), социалистическата група, либералите и Обединената левица. Надявам се предложението да бъде прието! Предложих да се забрани и строеж на АЕЦ край морските брегове в Европа. Ако то се приеме, Турция също ще трябва да се съобразява с това решение. Защото, ако се построи ядрена централа при Инеага, край Резово, при евентуална авария целият морски бряг може да бъде замърсен с радиоактивни вещества, което ще съсипе туризма – не само в България.

Площадката в Козлогуй не е сеизмично опасна поради „сеизмичната сянка” на Карпатите спрямо епицентъра във Вранча.

Вече се появиха нови поколения ядрени реактори като този във Фламандил – Нормандия, чието отработено гориво и отпадъци не са толкова радиоактивни и с такъв дълъг период на разпад. Първата термоядрена централа също е в строеж като международен проект. При положение, че има развитие на технологиите, защо ни е да си купуваме „чисто нов Москвич“? В момента при удължаване живота на реакторите в Козлогуй можем да си позволим да изчакаме масовото въвеждане на новите технологии, вместо да се заробваме със стари.

• Референдумът на 27 януари т.г., инициран от БСП, целеше да се наложи на България този опасен проект. Тогава Вие захте най-правилната според нас позиция – да не се провежда такъв безсмислен референдум. За съжаление тогава Парламентът не се вслуша в гласа на разума и бяха пропилены напразно над 25 милиона лева от държавната хазна. Как стана възможно окончателното спиране на проекта със 114:40:0 гласа? Кои сили стоят зад тези цифри?

– Дебатите в парламента бяха бурни. Разменяха се остри реплики, удряне по банките и пр., което се е случвало доста рядко преди. Социалистите бяха много изнервени. Дори се опитаха да променят дневния ред така, че точката да мине по-назад – с надежда да не се разгледа в този мандат. Но групите на ГЕРБ и Синята коалиция, както и няколко независими, постигнаха това съотношение от почти 3:1, с което се сложи край на „Беленеадата“. За да се отговори на нуждите на хората в Белене, Свищов и региона от поминък, е добре без бавене да се извърши конверсия на площадката и там да се построи друг обект, който да дава поминък на хората. Те не трябва в отчаянието си от бедността и безработицата да достигат дотам, че да пожелаят дори АЕЦ в задния си двор, само и само да имат работа и доходи днес, без да мислят за опасностите утре! Изоставянето на проекта АЕЦ „Белене“ трябва да доведе до отваряне на пътя за друг проект, който да е в интерес на хората от региона и да не е толкова опасен.

ЛЕЧИТЕЛ